

מה ההיתר שריה דבליצקי

הנני מקדים בזה שאין הדברים האמורים לקמן מופנים לקהילות הקודש למיניהם, ובפרט לקהילות החסידים יצ"ו לסוגיהם, הנהגים על פי הגדולים רבותיהם בתוספת שבת ויוהכ"פ כפי שיטת רבנו תם.

הדברים דלקמן מופנים לישיבות ולבתי כנסת ומניני בני תורה אשכנזים פרושים הנהגים לרוב כפי מנהגי לוח ארץ ישראל. בזמן האחרון כפי הנשמע הונהג באיזה הוא מקומן של מנינים אלף מנהג חדש להאריך בנעילה עד אחר חשכה ולגמור ביחד עם מעריב כשעה ויותר אחר השקיעה, ועל הדבר שואל מאן ודעתו, פרט מאין ההיתר לגרום לשהות בתענית לאנשים שהתענית קשה עליהם, הלא בכל מנין נמצאים אנשים חלשים, זקנים, נשים וצעירים שהתענית קשה להם. ואם היו מנהיגי המנין מחליטים שהם עושים זה בכדי לצאת שיטת רבנו תם גם כן היה צריך למחות בידם, דהרי המנהג הכללי בארץ ישראל אינו כשיטת רבנו תם וכמו שכתבו כבר האחרונים הברכי יוסף ועוד, ואף שראוי לכל אחד להחמיר לעצמו בדאורייתא, אבל זה רק לעצמו ולא לאחרים. ובפרט שאין כאן המגמה להחמיר כר"ת, דהרי

בכל מוצאי שבת אין הם מחמירים כן, והמגמה היא רק מה שקוראים באידיש פרומקייט גרידא, שחושבים שבנעילה מוכרחים להתפלל לאט לאט, דאחרת לא יזכו למחילת עוונות. ועל ידי זה גורמים לבטל בידיים מצות נשיאת כפיים בנעילה שהיא מצוה יקרה מאד כל השנה, כל שכן בשעת רצון נוראה כזאת כשעת חיתום גזר הדין, כמה וכמה זקוקים אז לברכת ואני אברכם, וחרץ מזה גם בין אדם לחבירו, להכביד על אלה שהצום קשה להם. ועוד שעל ידי זה נגרם גם לפעמים כשהאיש חוזר בשעה מאוחרת הביתה, שיקבל "קבלת פנים יפה" מאשתו או מאמו הזקנה המחכות להבדלה, וכי זו היא התכלית במוצאי יום הקדוש והנורא. ומה שהם טוענים שהם מודיעים מקודם שמי שקשה לו הצום יצא משחשיכה לאיזה חדר ויעשה שם הבדלה וישיב נפשו בטעימה, כל זה אינו מעשי, דרוש אדם מיושב בדעתו לא יעזוב את הציבור שלו שאיתו עמד כל היום לבקש על נפשו, וילך באמצע הסליחות והפזמונים לא-כול ולשתות, ואף מבחינת הדין אין הדבר ברור להיתר לפרוש מהציבור שאיתו התפלל כל היום.

ולכן עליהם לדעת, דלפעמים בא בארוכה ולפעמים בא בקצרה, ושהמנהג בארץ ישראל מימי רבנו קשישאי דור אחר דור להתחיל להתפלל נעילה מפלג המנחה, ואין החזן מושך התיבות בנעילה אלא מתפלל מהר, ומגיעים לברכת כהנים כמה רגעים לפני השקיעה, ודברי השלחן ערוך הם מפורשים כך בס' תרכ"ג סעיף ב', וצריך ש"ץ לקצר בסליחות ופסוקים שבאמצע התפלה וגם אין לו למשוך בתפלת נעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמושך בשאר תפילות כדי שיגמור קודם שקיעת החמה, ע"כ. ואחר השקיעה מאריכים באבינו מלכנו, ומעט יותר אחר חצי שעה לאחר השקיעה מתפללים ערבית. וכן כתב הגאון ר' חיים פלאגי זצ"ל במועד לכל חי סי' י"ט אות ק"ה, דזה כל החכמה שידע הש"ץ כך להתנהג למהר עד ברכת כהנים ולהאריך מעט אחר כך.

וכן נהגו כל הגאונים והצדיקים בדור הקודם ולפניו, שהיו בעצמם חזנים ומיהרו מאד בנעילה, הגאון הצדיק ר' יוסף צבי הלוי זצ"ל בביהכ"ס הגר"א בתל-אביב מיהר מאד, והצדיק ר' שמואל פפרמן זצ"ל בשערי חסד, וכן נוהגים עד היום בכל בתי כנסת הישנים ובישיבות הישנות כשיבת חברון וכן נהגו במנין של הגאון ר"י מברסק זצ"ל.

ומה שהם טוענים שאין מספיקים להתחיל בזמן, זה הכל טוב

מאושר" מברר בפתח דבר מה פירושה של ברכת התורה "וחי עולם נטע בתוכנו" שהתורה, היא חיי עולם, נטועה בתוכנו, עוד בהיות הולד במעי אמו המלאך בא ומלמדו כל התורה כולה. מאז החכמה נתונה כבר בלבו, ואין לו אלא להחיות אותה, ואם זאת לגבי הלומדים, הרי תומכי התורה זכו-תם היא רבה מאד, ולגביהם הו-פנתה הברכה ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

אם היה בא יום הקדוש פעם לשבעים שנה ולא היו זוכרים אף נהגו אז, מה שאין כן בדבר שבא בכל שנה ושנה אפשר יפה מאד לתכנן את הזמנים והכל תלוי ברצון. ובבתי כנסת הישנים בירוש-לים היו מתחילים מנחה שלש שעות לפני השקיעה ואז אפשר להספיק הכל, אם יתחילו נעילה שעה ורבע לפני השקיעה. לכן ראוי שכל המנהיגים האלה יחזרו למנהג הישן, ויהיו טוב לשמים, שייקמו ברכת כהנים. וטוב לבריות שלא יענו את צאן מרעיתם על חנם, ומי שיקצה להחמיר לעצמו כרבנו תם מי מעכב בידו. ונוזה כולנו לחתימה טובה ולשנה טובה ומאושרת שנת ביאת משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו ותפארתנו.

(המשך בעמוד ב')

התפלה וגם אין לו למשוך בתפלה נעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמושך בשאר תפלות כדי שיגמור קודם שקיעת החמה [היינו סוף שקיעה שהוא צאת הכוכבים וס' מו"ך לזה היינו מעט קודם צה"כ. מ"ב] לא כתב לרוץ ולמהר אלא שלא ימשך, או לדלג באמצע, אבל בזמנינו אנו עדים שמתחילין למהר ולרוץ גם בתפלת המנוחה ולא תמיד ניתן לתכנן ובפרט כאן שהימים קצרים ובפרט אלו שאין מתפללים עם הנה"ח. ואין כאן ביטול מצוה בידים, יש להם על מי לסמוך שמרן המשגיח זצ"ל היה אבי המוסר האמונה והיראה בדרך הזה, ובטח בדק ובחן היטב שזה גורם לביטול הכוונה וגם יש על מה לסמוך, ויר"ש יוצא ידי שניהם ומדלג הרבה פזמונים לומר אותם במתינות אחרי התפלה כמו שכתב המ"ב בשם האחרונים. וב' זמנו לא נסתייע להציע זה לפני מרן זצ"ל. ונבנוגע לה"בין אדם לחבירו" חלילה לחשוש להקבלת פנים לאחר שיודעת מתחלה על האיחור, וגם אפשר דרא שגשים שלנו חכמניות הן ובקיאיות הן, ויש ללמדן שיעשו לבד הבדלה כל אחת יכולה לשתות כמלא לוגמיו מיץ ענבים, וגם אפשר לעשות הבדלה על בירה שחורה, אפי' אם בכל מוצאי שבת מחמיי רים לעשות רק על יין, כמוצאי יוהכ"פ אפשר להקל בזה לכתח"ל לה.

בנימין יהושע זילבר

על נשיאת כפיים בנעילה

נעילה בלילה כהטור דפוסק כרב דנעילה היינו נעילת שערי שמים, עד שמתמה על מרן הכ"י: "דהיא דבר קשה למהר בתפלת נעילה כל כך". אבל באמת הכ"י לשיטתו דשקיעה היינו סוף שקיעה, וגם ע"ז מתמה הט"ז דהיא דבר קשה למהר בתפלת נעילה כל כך. ובגלל זה כנראה ביטלו לגמרי נש"כ בנ"עילה, אף שזה להם כמצוה חביבה בשעתה פעמים אחדים בשנה, לא ויתרו על כוונת ואריכת התפלה בגלל זה, קל וחומר הדברים אנו שזכינו לברך ולהתברך בכל יום ויום; וגם ביוהכ"פ בשחרית וב' מוסף יש רשנת להכריע, לפסוק כפי שהיה נהוג בחו"ל כמש"כ הרמ"א.

וגם מרן הכ"י כתב בש"ע זמן תפלת נעילה כשהחמה בראש האילנות כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת החמה וצריך ש"ן לקצר בסליחות ופסוקים שבאמצע (המשך בעמוד ה')

רים שנה כשהייתי באלול וימים נוראים כישיבת "חמדת שמואל" במושב חמד במעמד של ראשי הישיבות, והיה בזה הצלחה גדולה. וכשבועלי הבתים כבר הלכו מבית הכנסת, בישיבה עוד אמרו הפיוטים של נעילה.

וכמה הצטער אותו צדיק המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוי נשטיין זצ"ל לבטל נש"כ מהישיבה בהסכמת הרב דפוניכו זצ"ל. אבל כיון שהנ"ל שואל "מה ההיתר" ע"ז אני אומר שההיתר הוא דברי רמ"א מפורש, שכל ישראל יוצאים ביד רמא. בסימן תרכ"ג סעיף ה' כתב הש"ע נושא אים כפים בנעילה והרמ"א מוסיף והמנהג במדינות אלו שלא לישא כפים. הנה ביוהכ"פ בח"ל היו כמו נש"כ באה"ק. וכמ' שמובא במ"ב בשם האחרונים שהיה המנהג להאריך בנעילה בלילה. ועיין בט"ז שכתב שכן היה המנהג בכל הקהלות להמשיך תפילת

זה בקשר למאמרו של ידידי הרה"ג ר' שריה דבליצקי שליט"א מבני ברק על המודיע מעש"ק שובה הכותרת "מה ההיתר". ראשית התעלם ממה שכתבתי בבית ברק על הח"א (כלל ל"ב ס"ק פ' פ"ב) דשם מובא דברי המ"ב בשם האחרונים [בשיטת הב"י] דאם הזמן קצר בנעילה ביוהכ"פ יאמרו הפיוטים אחר התפלה כדי שיהא נשיאת כפים ביום, ואני כותב: ובאה"ק המנהג שנ"כ בנעילה אבל היות שמהנסיין אנו יודעים כשמתפללים בכוונה ובמתינות שזה כלל גדול דטוב בע"כ בכוונה נזהר באמת סעיף כפיים מבעוד יום, ולבטל לגמרי נש"כ ברגעים אלו אינו דבר המתקן בל לכן העצה של המ"ב הנ"ל לומר הסליחות שדלגו — לאחר התפלה היא עצה הגונה. עד כאן לשוני.

וכן עשיתי מעשה מלפני עש'